

Список використаних джерел:

1. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо імплементації до національного законодавства положень статті 19 Конвенції ООН проти корупції: Закон України від 21.02.2014 № 746-VII // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2014. – № 12. – С.188.
2. Карпенко М. І. Проблемні питання військових злочинів потребують негайного розгляду і позитивного вирішення / М. І. Карпенко // Юридична наука. – 2015. – № 2. – С. 156-164.
3. Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за окремі військові злочини: Закон України від 12.02.2015 № 194-VIII // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2015. – № 16. – С. 113.
4. Про внесення зміни до Кримінального кодексу України щодо перевищення військовою службовою особою влади чи службових повноважень: Закон України від 07.04.2015 № 290-VIII // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2015. – № 26. – С. 217.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент кафедри кримінального права, Богущий П.П.

Лосєвська Марія Іванівна

студентка II курсу

соціально-правового факультету

Національного університету «Одеська юридична академія»

ВІК КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ: НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Щодня ми стикаємося зі злочинністю і, нехай, ми не будемо власне суб'єктами чи об'єктами злочину, проте почути по радіо, побачити у випуску новин безперечно зможемо. Зі швидким розвитком нинішнього суспільства, реформуванням його світогляду зростає рівень злочинності та стрімко знижується вік, з якого люди починають скоювати злочини. З якого ж віку особи будуть відповідати за свої злочини? Це питання досліджували такі вчені як: В.С. Орлов, К.С. Лебединська, С.В. Чорней, М.О. Сергатий, М.А. Лаврененко.

Що стосується українського кримінального законодавства, то досягнення особою певного віку є обов'язковою ознакою суб'єкта злочину, інакше він не нести відповідальності за скоєний злочин. Згідно з ч. 1 ст. 22 Кримінального кодексу України кримінальній відповідальності підлягають

особи, яким до вчинення злочину виповнилося шістнадцять років. По досягненні 16-річного віку особа може нести відповідальність за вчинення будь-якого злочину. Вчинення деяких умисних злочинів (вбивство, тяжкі й середньої тяжкості тілесні ушкодження, зґвалтування, крадіжка, грабїж, розбїй, вимагання і деякі інші) тягне кримінальну відповідальність починаючи з 14-річного віку. Вичерпний перелік таких злочинів законодавець дав у ч. 2 ст. 22 КК. Це так званий знижений вік кримінальної відповідальності.

Встановлюючи загальний вік кримінальної відповідальності від 16 років, законодавець враховує, що людина без психічних вад у цьому віці здатна оцінювати фактичну сторону своїх вчинків і їх соціальну значимість, має певний рівень соціальної свідомості, а отже, й спроможна усвідомлювати правові заборони та наслідки їх порушення.

Щодо злочинів, відносно яких встановлений знижений вік кримінальної відповідальності (від 14 років), законодавець враховує можливість усвідомлення вже у цьому віці їх суспільної небезпеки, а також поширеність частини з них саме у цьому середовищі.

Встановлення в КК України фіксованого віку кримінальної відповідальності означає, що особа, яка досягла шістнадцятирічного, а в окремих випадках чотирнадцятирічного віку, може бути суб'єктом злочину і нести відповідальність в кримінальному порядку за свої суспільно небезпечні дії. Однак це не означає, що кримінальний закон визнає таких осіб повною мірою соціально зрілими. До досягнення 18 років вони вважаються неповнолітніми.

У сучасних державах світу загально визнаним є те, що однією з умов визнання фізичної особи суб'єктом злочину є досягнення нею встановленого законом віку кримінальної відповідальності. При цьому законодавці виходять із того, що до досягнення певного віку людина не здатна достатньою мірою розуміти значення своїх дій (бездіяльності), передбачити їх наслідки і нести за них відповідальність.

Мінімальні стандартні правила Організації Об'єднаних Націй, що стосуються відправлення правосуддя щодо неповнолітніх («Пекінські правила»), затверджені Резолюцією 40/33 Генеральної Асамблеї ООН від 29.11.1985 р., містять таке формулювання щодо ВКВ: «У тих правових системах, у яких визнається поняття віку кримінальної відповідальності для неповнолітніх, нижня межа такого віку не повинна встановлюватися на занадто низькому віковому рівні, враховуючи аспекти емоційної, духовної та інтелектуальної зрілості» (п. 4.1) [2].

Сьогодні майже всі країни світу встановлюють у своєму законодавстві певні вікові рамки кримінальної відповідальності. У сучасному кримінальному праві існують доволі різні підходи до його визначення. Межі віку кримінальної відповідальності широко варіюють залежно від історичних і культурних особливостей країни. Найбільш яскраво національні відмінності демонструє нижня вікова межа, яка, зокрема,

становить: 7 років – Ірландія, Швейцарія; 8 років – Шотландія; 9 років – штат Техас у США; 10 років – Австралія, Англія; 12 років – Канада, 13 років – Франція; 14 років – Німеччина, Італія, Іспанія, Японія; 15 років – Норвегія, Фінляндія; 16 років – штат Канзас у США.

Наприклад, у Німеччині неповнолітній від 14 до 18 років може бути притягнутий до кримінальної відповідальності лише у тому разі, коли він за своїм моральним і духовним розвитком володітиме достатньою зрілістю, щоб зрозуміти неправомірність скоєного.

Отже, проблемою встановлення віку кримінальної відповідальності є те, що будь-які жорсткі вікові рамки, які визначають момент перетворення особи на кримінально відповідальну, мають характер юридичної фікції та не враховують індивідуальних особливостей розвитку конкретної людської особистості. По-перше, дозрівання особистості не відбувається одночасно, а по-друге, фактичний рівень психічного розвитку підлітків одного віку може дуже істотно відрізнятися.

Стосовно українського законодавства, визначений вік кримінальної відповідальності є обґрунтованим і таким, що відповідає міжнародним стандартам. Проте, зважаючи на індивідуальні особливості кожної людини, конкретизувати певні випадки відповідальності неповнолітніх потрібно на законодавчому рівні. Спробу ввести такий законопроект було здійснено у 2013 році, а саме: розроблено проект закону «Про внесення змін до КК України» (щодо кримінальної відповідальності неповнолітніх осіб, які відстають у психічному розвитку, що не пов'язано з психічними захворюваннями). Пізніше відкликаний та не розглядався Верховною Радою. Отже, саме на конкретні обставини притягнення до кримінальної відповідальності неповнолітніх доречно було б звернути увагу.

Список використаних джерел:

1. Дементьев О.М. Проблемы возраста уголовной ответственности : лекции к курсу/О.М. Дементьев, О.П. Копылова. – Тамбов : Изд-во ГОУВПО ТГТ, 2010. – 80 с.

2. Минимальные стандартные правила Организации Объединенных Наций, касающиеся отправления правосудия в отношении несовершеннолетних («Пекинские правила»), утвержденные Резолюцией 40/33 Генеральной Ассамблеи ООН от 29 ноября 1985 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www1.umn.edu/humanrts/instrree/Rj3unsmr.html>.

3. Малиновский А.А. Уголовное право зарубежных государств / А.А. Малиновский. – М. : Новый Юрист, 1998. – 123 с.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент кафедри кримінального права, Поліщук О.М.